

TÜM DERSLER KONU ANLATIMI



- + TÜRKÇE
- + MATEMATİK
- + FEN BİLİMLERİ
- + T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK
- + DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
- + İNGİLİZCE

 ISLEYEN
ZEKA



SINIF

TÜRKÇE

Filimsiler

Kelimenin Anlamı ve Yorumu

Söz Sanatları

Cümlenin Anlamı ve Yorumu

Paragrafın Anlamı ve Yorumu

Cümlenin Öğeleri

Fiil Çatısı

Cümle Türleri

Dil Bilgisine Dayalı Anlatım Bozuklukları

Yazım Kuralları

Noktalama İşaretleri

Fiilimsiler

İsim - Fiiller

- Ondan bir şey **dilemek** geldi içinden.
- Dokunduğum her şeyin altın **olmasını** isterim.
- Uşaklarına güzel bir yemek **yapmalarını** emreder.
- Gediz Nehri'nde **yıkanmasını** söyler.
- Sadece **ağlamak** istiyormuş.
- Çocukça **gülüşün** ardına sakladı duygularını.
- Kitabı sessiz **okuyuşta** huzur bulurdu.

Bu cümlelerde geçen “dilemek, olmasını, yapmalarını, yıkanmasını, ağlamak, gülüşün, okuyuşta” kelimeleri “dile-, ol-, yap-, yıka-, ağla-, gül-, oku-” eylemlerinden “-ma, -mak, -ış” ekleriyle türemiştir. Türeyen bu kelimeler “dile-, ol-, yap-, yıka-, ağla-, gül-, oku-” fiillerinin anlamlarını taşıdıkları hâlde bir fiil gibi çekimlenemez. Çünkü aldıkları ekler onları isimleştirmiştir.

İşleyen Zeka Yayınları



Hem fiil hem de isim özelliği taşıyan bu tür fiilimsilere isim-fiil (**ad eylem, mastar**) adını veriyoruz.



Örnek Soru

Bahçedeki hamak, çocukların eğlenmek ve dinlenmek için yarış hâlinde koştukları bir yerd.

Bu cümlede kaç isim-fiil vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4



Çözüm

“Eğlenmek, dinlenmek” kelimeleri isim-fiildir. Cümlede başka bir isim-fiil yoktur.

B



Uyarı

- * İsim-fiiller, isimler gibi ismin hâllerine girerler: okuma - y - i, okuma - y - a, okuma - da, okuma - dan...
- * İsim-fiillerin olumsuzları, fiiller gibi “-ma, -me” ekiyle yapılır: düşünmemek, anlamama, bit-meyiş...
- * İsim-fiiller, eylemlere -ma (-me), -ış (-iş, -uş, -üş), -mak (-mek) (**mayışmak**) eklerinin getirilmesiyle türetilir.

İsim-fiil eklerini alan bazı kelimeler, eylem anlamından uzaklaşarak bir kavramın adı olarak da kullanılabilirler. Bu durumda fiilimsi olma özelliklerini kaybederler ve kalıcı isim olurlar.

- Tohum **ekmek** çok zormuş.

İsim-fiil

- Sofraya oturmuş, **ekmeğe** el atmış, ekmek altın

Kalıcı isim

olmuş.

- Canım hiçbir şey **yemek** istemiyor.

İsim-fiil

- Uşaklarına güzel bir **yemek** yapmalarını emreder.

Kalıcı isim



Örnek Soru

Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili kelime isim-fiil değildir?

- A) Bir tabak kavurmayı tek başına bitirdi.
 B) Seninle tartışmayı göze alamadı.
 C) Senden, düşünmek için süre istedi.
 D) Dinlenme zamanı gelince işi bıraktı.



Çözüm

B, C ve D seçeneklerindeki altı çizili kelimeler “-me, -ma” ekiyle olumsuz yapılabilir. Bu nedenle isim-fiildir. A seçeneğindeki “kavurma” kelimesi ise bir yemek adıdır ve kalıcı isimdir. “-me, -ma” ekiyle olumsuz yapılmaz.

A

Fiilimsiler



Uyarı

Bir kelimenin kalıcı isim mi yoksa isim-fiil mi olduğunu anlamak için bu kelimeyi olumsuz hâle getiririz. Olumsuzu “-me, -ma” ekiyle yapılıyorsa kelime isim-fiildir. Yapılmıyorsa kalıcı isimdir.

- Bu ipi makaraya **sarmayı** düşünme.
- Bu ipi makaraya **sarmamayı** düşünme.



(Bu cümlede “sarma” kelimesi fiilimsidir.)

- En sevdiğim yemek **sarmadır**.
- En sevdiğim yemek **sarmamadır**. (Olmaz.)



(Bu cümlede “sarma” kelimesi kalıcı isimdir.)



Örnek Soru

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili kelime isim-fiil **değildir**?

- Çocuklar beni görünce gülmeye başladı.
- Sen ona aldırma, işini yap.
- İsterseniz kısa bir yürüyüşe çıkalım.
- Değişik yerleri gezmek önemlidir.



Çözüm

A, C ve D seçeneklerinde altı çizili kelimeler isim-fiildir. B'deki “aldırma” kelimesi ise çekimli fiilin olumsuz şeklidir ve isim - fiil değildir.

B

Sıfat-Fiiller (Ortaçlar)

- Bahçede **koşan** çocukları izliyorum.
- **Sarmış** yapraklar ardımızdan savruluyor.
- **Kahrolası** fareler burada da karşımıza çıktı.
- Bir adım bile **atacak** hâlim kalmadı.

Bu cümlelerde geçen **koşan-sarmış-kahrolası-atacak** kelimeleri fiillere çeşitli ekler getirilerek (koş-an, sar(ı)ar-mış, kahrol-ası, at-acak) oluşturulmuş yeni kelimelerdir. Bu kelimeler hem fiilin anlamını taşımaktadır hem de kendilerinden sonra gelen ismi nitelemektedir. Yani bir işi, oluşu, hareketi bildirdikleri için fiil özelliği taşımaktadır. Aynı zamanda bir ismi niteledikleri için de sıfat özelliği taşımaktadır. Bu özellikte fiilimsilere **sıfat-fiil (sıfat eylem/ortaç)** adını veriyoruz.

“**Koşan** çocuklar” tamlamasında “koşan” kelimesi hem “koşma” eylemini bildirir hem de çocukları niteleyerek diğer çocuklardan ayırır. “**Sarmış** yapraklar” tamlamasındaki “sarmış” kelimesi hem sarma eylemini bildirir hem de yaprakları niteleyer.

Benzer durum “kahrolası fareler” ve “atacak hâl” tamlamalarında da vardır.



Fiil kök ya da gövdelerine -an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş ekleri getirilerek sıfat-fiiller oluşturulur.

Ne? Anası mezar dikecekmiş mi dedin? Anlamadım.



Uyarı

Sıfat-fiiller, bir adın sıfatı gibi kullanılarak sıfat tamlaması oluşturur.

Sabreden derviş, muradına ermiş.

Sıfat-fiil İsim

Sıfat tamlaması

Sokakta tanıdık yüzler gördük.

Sıfat-fiil İsim

Sıfat tamlaması

- **Anlaşılmaz** sorularla kafamı karıştırdım.
- Kimsenin yüzüne **bakacak** hâlim kalmadı.

Uyarı

“-er, -mez, -ecek, -miş, -dik” ekleriyle kurulan sıfat-fiilleri, çekimli fiillerle karıştırmamak gerekir. Sıfat-fiil yapan “-dik ve -ecek” ekleri “-diği, -eceği” şeklinde de kullanılabilir.

Bu kelimelerin sıfat görevi yapıp yapmadıklarına göre de bunları ayırmak mümkündür.

Koşar adım yürüyoruz.

Sıfat-fiil İsim

Sıfat tamlaması

(“Koşar” kelimesi “adım” isminin sıfatıdır ve sıfat tamlaması kurmuştur. Bu nedenle sıfat-fiildir.)

Bu çocuk akşama dek koşar.

Fiil

Temel cümle

Bu cümlede “koşar” kelimesi fiilimsi değil, çekimli fiildir.

Söyleyecek sözüm kalmadı.

Sıfat-fiil İsim

Sıfat tamlaması

“Söyleyecek” kelimesi bu cümlede sıfat-fiildir. Çünkü “söz” isminin sıfatıdır.

Son sözü o söyleyecek.

Fiil

Bu cümlede “söyleyecek” sözü çekimli fiildir.

Sıfat-fiiller de sıfatlar gibi çekim eki aldıklarında ya da cümlede doğrudan öge olduklarında adlaşır.

Anladım. “Ağlayan çocuğu susturun.” demek yerine, “Ağlayanı susturun.” dersem “ağlayan” fiilimsisi çekim eki (-i) aldığı için adlaşmış sıfat olur.



Atı alan adam, Üsküdar'ı geçti.

Sıfat-fiil İsim

Sıfat tamlaması

Atı alan, Üsküdar'ı geçti.

Adlaşmış sıfat

Bu cümlede “alan” fiilimsisi çekim eki almamıştır. Ancak burada da adlaşmış sıfattır.

Uyarı

Sıfat-fiil ekleriyle türetilmiş bazı kelimeler, fiil anlamını kaybedip bir kavramın adı olarak da kullanılabilir. Bunları fiilimsi saymak yanlış olur.

- Geçmişti bırak geleceğe bak.
- Çekeceği yerden al.
- Evde yiyecek kalmadı.
- Yaradana sığınıp kılıcını çekti.

Uyarı

Bu kelimelerin kalıcı isim olup olmadıklarını anlayabilmek için isim-fiillerde olduğu gibi kelimeyi “-me, -ma” ekiyle olumsuz yapmaya çalışırız. Bu ekle olumsuz yapılabilsen fiilimsidir, yapılamazsa kalıcı isimdir.

“Geçmişti bırak, geleceğe bak.”

cümlesini,

Geçmemişti bırak, gelmeyeceğe bak.

şeklinde söyleyemeyiz. Çünkü burada “geçmiş” ve “gelecek” sözleri kalıcı isimdir.

Zarf-Fiiller

- Bu metro, nüfus artışı hesaplanarak yapılmış.
- Kent kalabalıklaştıkça metro yaygınlaşacak.
- Ben bunları düşünürken konu aydınlanıyor.
- Genç hanım, tepemden uzanıp pencereye abanıyor.
- Üzerine güneş vurunca değişik renklere bürünüyor.

Bu cümlelerde renkli yazılan kelimelerde fiil kök ya da gövdelerine -arak, -tikça, -ken, -ip, -unca ekleri getirilmiştir. Bu ekleri alan fiiller, çekimli fiil olma özelliğini kaybetmiş, fiilin durumunu veya zamanını bildiren fiilimsi hâline gelmiştir.

Fiilimsiler

Not

Fiillerin durumunu veya zamanını bildiren fiilimsilere **zarf-fiil (bağ fiil / ulaç)** adını veriyoruz.



Zarf-fiiller, fiil kök ya da gövdelerine **-ken, -alı, -e ... -e, -madan, -ip, -ince, -arak, -dıkça ...** ekleri getirilerek yapılır.

“Bunları **düşünürken** konu aydınlanıyor.”

cümlesinde **düşün - ür - ken** kelimesinde “düşün-” eylemi geniş zaman eki **(-ü)r** aldıktan sonra “-ken” fiilimsi ekini alarak zarf-fiil olmuştur.

Pencerenin önünde **otururken** aklıma geldi.

- Güneşe **bakınca** gözlerim karardı. (**Zaman**)
(- Ne zaman karardı? - Güneşe bakınca karardı.)
- Kapıyı **çalmadan** içeri girme? (**Durum**)
(- Nasıl girme? - Kapıyı çalmadan girme.)
- Koltuğu **çekip** oturdum. (**Durum**)
(- Nasıl oturdum? - Koltuğu çekip oturdum.)
- İçeri **girer girmez** konuşmaya başladı. (**Zaman**)
(- Ne zaman konuşmaya başladı?
- İçeri girer girmez.)
- Olay yerinden **koşarak** uzaklaştı. (**Durum**)
(- Nasıl uzaklaştı? - Koşarak.)

Fiilimsiyle Fiil ve İsim Soylu Kelimeler Arasındaki Fark

- Hoşa **gitmeyen** sözler söylemeyin.
Fiilimsi
- **Konuşurken** kimseyi **kırmamaya** özen gösterin.
Fiilimsi **Fiilimsi**
- Bu saatten sonra sokağa **çıkılmak** istemiyorum.
Fiilimsi

Bu cümlelerde “**gitmeyen, konuşurken, kırmamaya, çıkılmak**” kelimeleri fiilimsidir. Fiilimsiler, fiil kök ya da gövdelerinden türetilmişlerdir. Ancak fiiller gibi çekimlenemezler. Kip ve zaman eki almazlar.



Sıfat-fiillerde “-miş” eki geçmiş zaman, “-ecek” eki gelecek zaman, “-er” eki geniş zaman, “-dik” eki geçmiş zaman anlamı taşır. Fakat bu fiilimsiler, kişi eki alamadıkları için fiiller gibi çekimlenemezler.

Uyarı

Fiilimsiler, fiiller gibi “-me, -ma” ekiyle olumsuz yapılırlar. Ama fiiller gibi çekimlenemezler. Cümlede isim, sıfat ve zarf görevinde kullanılırlar ve isim çekim eklerini alırlar.

- **Çalışmak** istiyorum.
Fiilimsi
- **Çalışma** – y – **ı** düşünüyorum.
Fiilimsi **Hâl eki**
- **Çalışma** – y – **a** başladım.
Fiilimsi **Hâl eki**
- **Çalışmak** – **ta** kararlı mısınız?
Fiilimsi **Hâl eki**
- **Çalışmak** – **tan** yoruldu.
Fiilimsi **Hâl eki**

Bu cümlelerde “**çalışmak**” fiilimsisi önce yalın hâlde kullanılmıştır. Sonraki cümlelerde ise ismin **-i** (belirtme), **-e** (yönelme), **-de** (bulunma), **-den** (ayrılma) hâl eklerini alarak kullanılmıştır.

- Buraya gelme – n – iz – **in** nedenini biliyorum.

Bu cümlede ise “**gelme**” fiilimsisi önce “-iz” iyelik ekini, sonra da “-in” tamlayan ekini alarak tamlama kurmuştur (gelmenizin nedeni).

- Konuştuklarını anlama – **m** uzun sürdü.
- Biraz düşünme – **n** gerekiyor.
- Çoktan gelme – **s – i** gerekirdi.
- Bir saat daha bekleme – **miz** gerekiyor.
- Okuyuş – **unuz** – u beğenmedi.
- Gelme – **leri** uzun sürer.

Bu cümlelerde isim fiillerin, isimler gibi iyelik eklerini aldıklarını görüyorsunuz.

- Tanıma – dı(k)ğ – **im** biri seni sordu.
- Bildi(k)ğ – **imiz** şeyler var.
- Başladı(k)ğ – **ınız** işi yarıda bırakmayın.

Bu cümlelerde de sıfat fiiller, iyelik eklerini almıştır.

- Bu **konuşma** – **lar** canımı sıktı.
Fiilimsi Çoğul eki
- O **terleme** – **ler** niçin?
Fiilimsi Çoğul eki

Bu cümlelerde fiilimsiler, isim çekim eklerinden çoğul ekini almıştır.

- Öğrencinin işi, derslerine **çalışmak** – **tır**.
Fiilimsi Ek fiil
- O adam benim eski bir **tanıdı(k)ğım** – **dır**.
Fiilimsi Ek fiil
(adlaşmış sıfat fiil)
- En iyi gülen, en son **gülen** – **miş**.
Fiilimsi Ek fiil
(adlaşmış sıfat fiil)

Bu cümlelerde ise fiilimsilerin, isim çekim eklerinden biri olan ek fiili aldığını görüyorsunuz.



Uyarı

Sıfat–fiiller, niteledikleri isim düştüğü zaman ya da cümlede doğrudan öge oldukları zaman adlaşır.

- **Topladığım** bilgiler bu kadar.
Sıfat–Fiil
- **Topladıklarım** bu kadar.
Adlaşmış Sıfat–Fiil

Fiilimsilerle İsim Soylu Kelimeler Arasındaki Fark	İsimlerin olumsuzu “yok” ya da “değil” kelimeleriyle yapılır. Fiilimsilerinki ise “–me, –ma” ekiyle yapılır.
Fiilimsilerle Fiiller Arasındaki Fark	Fiiller, kip ve zaman eki alarak çekimlenirler. Fiilimsiler, kip ve zaman eki almadıkları için fiiller gibi çekimlenemezler.
Fiilimsilerle İsim Soylu Kelimeler Arasındaki Benzerlik	Fiilimsiler, isim çekim eklerini (hâl eki, iyelik eki, tamlama eki, ek eylem, çoğul eki) alırlar.
Fiilimsilerle Fiiller Arasındaki Benzerlik	Fiilimsilerin olumsuzu da fiiller gibi “–me, –ma” ekiyle yapılır.

Fiilimsiler



2019 LGS

“Dedesinin elini öptü.” cümlesinde “öptü” sözcüğü çekimli fiildir ve cümlenin yüklemidir. Dedesinin öpülesi ellerini hatırladı.” cümlesinde ise “öpülesi” sözcüğü fiil anlamını korumakla birlikte kendisinden sonra gelen ismi nitelediği için sıfat-fiildir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) Meyvesiz ağaca kimse taş atmaz.
- B) Menfaatleri için küçülmeyen insan büyüktür.
- C) Hayat ancak yaşayarak tecrübe edilir.
- D) Öğrenmenin sınırlarını genellikle kendiniz koyarsınız.



Çözüm

B Doğru cevap B'dir. Çünkü A'da “meyvesiz ağaç” sıfat tamlamasında sıfat olan kelime “meyvesiz” isim kökenlidir, C'de “yaşayarak” kelimesi zarf-fiildir, D'de sıfat ya da sıfat-fiil kullanılmamıştır. B'de ise “küçülmeyen insan” sıfat tamlamasında “küçülmeyen” kelimesi fiilden türemiş bir sıfattır ve kendinden sonraki ismi nitelemiştir.

B



TEOG KASIM 2016

Sesin nerde kaldı, her günkü sesin
Unutulmuş güzel şarkılar için

Bu dizelerdeki fiilimsinin türce özdeşi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Bir yer var, biliyorum
Her şeyi söylemek mümkün
- B) Yıllardır görmediğimiz kentin
Yürümüşlük anısıyla eski cumbalı evlerin
- C) Niçin oyun biterken en sonra hatırlanır
Hatıralarımızın en tatlı oyunları
- D) Kaç gündür gözlerimi bile kırpmadan
Yağmur altında bir şehre bakıyorum



Çözüm

Soru kökündeki dizelerde “unutulmuş” kelimesi sıfat-fiil görevinde kullanılmıştır. B'deki “görmediğimiz” kelimesi de sıfat-fiildir. Diğerlerinde sıfat-fiil yoktur.

B



Örnek Soru

(I) Bambular daha çok tropikal bölgelerde yaşayan çiçekli bitkilerdir. (II) Bambuların bazı türleri çok hızlı büyür. (III) Öyle ki günde bir metre kadar uzayanları vardır. (IV) Bu bitkiler genellikle yıllarca büyüyüp geliştikten sonra çiçek açar.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi kullanılmamıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.



Çözüm

I. cümlede “yaşayan”,
III. cümlede “uzayanları”,
IV. cümlede “büyüyüp geliştikten” kelimeleri fiilimsidir.

II. cümlede herhangi bir fiilimsi kullanılmamıştır.

B



TEOG KASIM 2014

Kitapta, beş duyumuzla tanıyıp hoşlandığımız
I
şeylerden, verimli çalışmanın doyulmaz sevincinden
II
ve birbirimize duyduğumuz sevgiden söz eden
III
şiiirler bulunuyor.
IV

Bu cümlede numaralandırılmış kelimelerden hangisi fiilimsidir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.



Çözüm

2 numaralı kelime fiilimsidir.

B

A. Aşağıdaki fıkralarda geçen fiilimsileri bularak türüne uygun kutucuğa yerleştiriniz.

Ben Uyuyorum

Bir gün Nasreddin Hoca şehre gelip bir arkadaşıyla handa kalmış. Gece yarısı arkadaşı sormuş:

- Hocam, uyudunuz mu?
- Buyurun, bir şey mi var?
- Biraz borç para isteyecektim.

Nasreddin Hoca derhâl horlamaya başlayıp

- Ben uyuyorum! demiş.



İsim-fiil	Sıfat – fiil	Zarf – fiil

B. Aşağıdaki cümlelerdeki sıfat-fiilleri, adlaşmış sıfat - fiile çeviriniz.

1. Yere dökülen taneleri topladım.
2. Kaçan adamı yakalamaya çalışıyoruz.
3. Sorduğum soruların hiçbirine cevap alamadım.
4. Söyleyeceğim sözleri dikkatle dinleyin.
5. Tanıdık kişilere rastladım düğünde.
6. Yanmış odunları buraya ayıralım.

C. Aşağıdaki metinde geçen fiilimsileri bulunuz. Bunlara bağlı söz gruplarının altını çiziniz.

Sabahleyin yatağınızdan kalkınca neler hissediyorsunuz? Sirtınıza yüklenen dağlar mı var? Yoksa yepyeni bir güne "Merhaba!" demenin sevincini mi yaşıyorsunuz?

Güne istediğimiz gibi başlamak elimizde. Olumsuzlukları görmek hayatımızı karartır. Hayat bir ayna gibidir. Her şey bizim ona nasıl baktığımızı bağlıdır. Biz gülünce o da bize güler. Biz somurttuğça o da bize somurtur.

D. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun isim-fiiller yazınız.

1. Yola için henüz çok erken.
2. Bu saatlerce sürmüş.
3. Ders tekniklerini öğrenmeliyiz.

E. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplandırınız.

1. Fiilimsilerin işlevleri nelerdir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. İçinde fiilimsi bulunan iki cümle kurunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

1. Aşağıdakilerin hangisinde “-miş” ekinin işlevi ötekilerden farklıdır?

- A) Üşümüş ellerini nefesimle ısıttım.
B) Kırılmış bir dal için ocaktan ötesi yok.
C) Unutulmuş anılar yeniden canlandı.
D) Beklemiş seni sabaha kadar bu çocuk.

2. Aşağıdaki dizelerin hangisinde birden fazla fiilimsi kullanılmıştır?

- A) Kışın rüzgâr görünce kartallaşan sular var.
B) Sular, yanan ruh için en iyi arkadaştır.
C) Sular var, bir yamaçtan süzülür ince ince.
D) Sular var, okşar yüzü çiğ gibi damla damla.

3. I. İçimden geçirdiğim her şeyi söylerim.
II. Okuya okuya kendimi geliştirdim.
III. Onun böyle içli içli ağlaması beni çok üzdü.
IV. Her zaman sözlerimin arkasında durdum.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi yoktur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

4. I. Her adımını düşünerek atmalısın.
II. Gide gide bir çiftliğe ulaşmadık mı?
III. Sürülmemiş bir tarlanın yanından ilerliyoruz.
IV. Yol kenarlarında papatyalar açmaya başlamış.
Yukarıdaki numaralandırılmış cümlelerin hangisinde olumsuzluk eki almış bir sıfat-fiil vardır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi veya fiilimsiyle kurulan söz öbeği cümlenin öznesidir?

- A) Seni gördüğüm zaman kalbime bir şey oluyor.
B) Sen geldiğin zaman, dünyam güzelleşiyor.
C) Seni tanımak, karanlık dünyamı aydınlattı.
D) Seninle konuşmayı, dertleşmeyi hatta tartışmayı özledim.

6. Sen kaçan ürkek bir ceylansın dağda

Ben peşine düşmüş bir canavarım

İstersen dünyayı çağır imdada

Sen varsın dünyada, bir de ben varım.

Bu parçada kaç tane fiilimsi vardır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5

7. I. Toplantıya girerken ayakta uyuyordum.
II. Yorgun olduğumu söyleyince bana izin verdi.
III. Güneş batmadan evde olmalıyız.
IV. Çimlerin üzerine oturarak saatlerce düşündüm.

Yukarıdaki numaralandırılmış cümlelerin hangisinde fiilimsi, yüklemi durum bakımından tamamlamıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

8.

En büyük sorunun

soruluyor

sensin

yürümekti

çözüldü

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere hangisi getirilirse cümlenin yüklemi bir fiilimsi olur?

- A) sensin B) yürümekti
C) çözüldü D) soruluyor

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi, tamlamanın içinde kullanılmıştır?

- A) Aramalar sabaha kadar sürdü.
- B) Susmanızın nedenini anlamış değilim.
- C) Sen, sevmeyi biliyorsun.
- D) Kaçanı kovalamaya bayılıyorum.

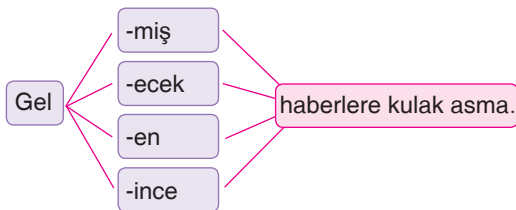
10. Aşağıdakilerin hangisinde sıfat-fiil vardır?

- A) Zafer burçlarına çekeyim seni
İstedığın yere dikeyim seni.
- B) Uçsuz bucaksız derelerdesin
Aşığın sevgisi sesinde gizli
- C) Gelirken yigitler dile şu anda
Ne dilersen benden, dile şu anda...
- D) Doymam haşre kadar koklasam seni,
Canımın içine saklasam seni

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “-miş, -mış, -muş, -müş” ekini alan kelime kalıcı isimdir?

- A) Alışmış, kudurmuştan beterdir.
- B) Dolmuşa atlayıp Kızılay'a gittim.
- C) Anladım ki tüm söyledikleri yalanmış.
- D) O an kendimi sudan çıkmış balık gibi hissettim.

12.



“Gel” kelimesinden sonra hangi ek gelirse kelime sıfat-fiil olmaz?

- A) -miş
- B) -ecek
- C) -en
- D) -ince

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiil kullanılmamıştır?

- A) Ellerini yıkamadan sofraya oturma.
- B) Yemeğin kokusunu alınca hemen mutfağa koştu.
- C) Kızaran böreğin kokusu tüm evi sarmıştı.
- D) Fırını kapatırken elini yakmış.

14. Aşağıdakilerin hangisinde “-an” ekini alan fiil, kalıcı ad durumundadır?

- A) İncelenen cümleleri defterime yazdım.
- B) Karşıda oturanlara sorarsan her şey farklı.
- C) İsim tamlamasında tamlayan ve tamlanan bulunur.
- D) Bin bilsen de bir bilene sor.

15. Tohum saç, bitmezse toprak utansın

Hedefe varmayan mızrak utansın!

Hey gidi küheylan, koşmana bak sen

Çatlarsan, doğuran kısrak utansın!

Bu parçada kaç sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

16. Yaşamak, sonsuz bir koşuda elenmeden

I II III IV

koşmakmış.

Yukarıdaki numaralanmış kelimelerden hangisi isim-fiildir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

1. Yağmur yağ ---- kırlarda dolaşmak çok zevkli olur.

Verilen cümlede boş bırakılan yere aşağıdaki eklerden hangisi getirilirse eki alan kelime zarf-fiil olmaz?

- A) -ınca B) -dıkça
C) -acak D) -madan

2. I. Köşedeki koltuğa oturup kitabı eline aldı.
II. Televizyon izlemekten zevk almıyorum artık.
III. Ayağa kalkınca durum değişti.
IV. Kaybolan yıllarıma acıyorum.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisi ikisinde zarf-fiil vardır?

- A) I ve II. B) I ve III.
C) II ve III. D) II ve IV.

3. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde birden çok fiilimsi vardır?**

- A) Seni görünce kuşları düşünmek ne güzel
B) Gün karşı tepeden doğmak üzeredir
C) Durun kalabalıklar bu cadde çıkmaz sokak
D) Bir akşamdı ki zaman donacak kadar güzel

4. Yaz geleli havalalar iyice ısındı, yağmurlar yağmaz oldu.

Bu cümledeki altı çizili kelimelerden hangisi zarf-fiildir?

- A) geleli B) iyice
C) ısındı D) yağmurlar

5. I. Söylenenlere inanma.
II. Ben sarhoş değilim, korkma diyorum.
III. Bir mum gibi tek başına karanlıklarda yanma.
IV. Uzaklardan çıkıp geldim; aç kapıları artık, odalara saklanma.

Yukarıdaki numaralanmış dizelerin hangisinde zarf-fiil vardır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

6. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde fiilimsi yoktur?**

- A) Çare yok benim düştüğüm derde
B) Ne söylesem akan suların dili
C) Dağda dolaşırken yakma kandili
D) Fersiz gözlerimi dağlama gurbet

7. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem isim-fiil hem de zarf-fiil vardır?**

- A) Bahçeye çıkınca top oynayan çocuklar yanıma geldi.
B) İçlerinden biri, "Sizi yakından tanımak istiyorum." dedi.
C) Onu dinlemeyişimin nedenini anlatırken çok korktum.
D) Zaman geçtikçe her şey yoluna girecek.

8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil kullanılmıştır?**

- A) Yukarı çıkıp bilgisayarı açtık.
B) Boşuna görünmez kaza dememişler.
C) Bu okuyuşla mı program sunacaksın?
D) Ders çalışırken gürültüden rahatsız olurum.

9. Aşağıdaki dizelerin hangisinde fiilimsi vardır?

- A) Ufukta pas tuttu birdenbire yaz
- B) Gün çabucak geçti, tez akşam oldu
- C) Toz kaldırdı karşı yollardan poyraz
- D) Kopan yol uçları eklenmez oldu

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat-fiil vardır?

- A) Sorduğum soruya cevap alamadım.
- B) Kaçanları yakalamak bize düştü.
- C) Kurumuş gölde hayat kalmamıştı.
- D) Her şey aynen yerinde duruyordu.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiil yoktur?

- A) Bu şarkıyı dinlerken çok duygulandım.
- B) Toplantıya girmeden sizinle konuşmak istedim.
- C) Okullar açılalı epey zaman oldu.
- D) Seni tanımadı da o yüzden gitti.

12. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili kelime kalıcı isimdir?

- A) Ayakkabınızı giyerken şu çekeceği kullanın.
- B) Çöpe atılacakları şimdi ayırıyorum.
- C) Kardeşimle birlikte, oturanların yanından geçtik.
- D) Yine ödevini yapmamış benim kızım.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem sıfat - fiil hem de zarf-fiil kullanılmıştır?

- A) Öğütlerimi dinleyip sonra da kulak ardı etmeliydin.
- B) Oynanan oyunlar ortaya çıkınca herkes şok oldu.
- C) Rüzgâr eserken uçurtma uçuramazsın.
- D) Soyulmuş meyveleri tabaktan almak bile ona zor geliyor.

14. I. Okuduğum romanları size verebilirim.

II. Balkona çıkıp biraz hava alacağım.

III. Bu konuda sizin de fikrinizi almak istiyoruz.

IV. Akıl almaz olaylar yaşanmış orada.

Numaralanmış cümlelerdeki fiilimsilerin "isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil, sıfat-fiil" şeklinde sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) I – IV – III – II
- B) II – III – I – IV
- C) III – IV – II – I
- D) IV – I – II – III

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zaman anlamlı zarf-fiil vardır?

- A) Kitap okumayı da bulmaca çözmeyi de çok seviyor.
- B) Odun ateşinde pişen yemekler daha lezzetli oluyor.
- C) Elindeki kâğıdı buruşturarak çöpe attı.
- D) Bulaşık yıkarken etrafı ıslatmışsın.

1. Aşağıdakilerin hangisinde fiilimsiye bağlı söz öbeği, yüklemi durum bakımından tamamlamıştır?

- A) Arabayı iterken bir yandan da konuşuyoruz.
- B) En doğru kararı veren, sen oldun.
- C) Evhamlı olmayı bir üstünlük gibi göstere-mezsın.
- D) Bu çocuk dişlerini gıcırdatarak uyuyor.

2. I. Zaman su gibi akıp gidiyor.
II. Zamanı durduralım.
III. Ben, bunu istiyorum.

Yukarıdaki cümlelerden ikisinin yüklemine fiilimsiye dönüştürüp anlatılmak isteneni tek bir cümlede ifade edersek aşağıdakilerden hangisini elde ederiz?

- A) Zaman su gibi aksa da zamanı istiyorum.
- B) Su gibi akıp giden zamanı durdurmak istiyorum.
- C) Zaman su gibi akacak ve biz zamanı durduracağız, işte ben bunu istiyorum.
- D) Zamanı su gibi durduracağız, diyorum.

3. Aşağıdakilerin hangisinde fiilimsiyle kurulmuş söz grubu yüklemi neden bakımından tamamlamıştır?

- A) Bu saatlerde otobüsler tıklım tıklım dolduğundan ihtiyarcık ayakta kaldı.
- B) Üzerine düştüğü diz kapağı fena hâlde sızıyordu.
- C) Kendisini yerden kaldırıp bastonunu eline verdiler.
- D) Bu kalabalıkta kimseye çarpmamak mümkün değil.

4. En iri istiridyeyi en son açmak daha doğru olacaktı.

- I. son açmak
- II. en son açmak
- III. istiridyeyi en son açmak
- IV. En iri istiridyeyi en son açmak

Yukarıdaki cümlede bulunan fiilimsiye bağlı söz grubu, numaralanmış ifadelerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

5. Aşağıdakilerin hangisinde sıfat-fiile bağlı söz grubu vardır?

- A) Kaptan, başını geriye atarak bağırırmaya başladı.
- B) İçinde inci bulunan elini sıkıca kapadı.
- C) Gittikçe daha yüksek sesle haykırıyordu.
- D) Kayıktakiler küreklerine sarılıp sahile yönele diler.

6. Aşağıdakilerin hangisinde ötekilerden farklı bir fiilimsi kullanılmıştır?

- A) Hiç ara vermeden çalışıyoruz.
- B) Herkes harıl harıl çalışırken uykudan söz edemem.
- C) Uykum gelince şuraya uzanıverdim.
- D) Galiba çalışan arkadaşların uykusu hiç gelmiyor.

7. Karanlığın içinde duyulan ayak sesleri, yavaş yavaş uzaklaşarak kayboldu.

Bu cümledeki fiilimsilerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) İsim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil vardır.
- B) Bir sıfat-fiil bir de zarf-fiil vardır.
- C) Bir isim-fiil bir sıfat-fiil vardır.
- D) İki sıfat-fiil, bir tane zarf-fiil vardır.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsiyle kurulmuş isim tamlaması vardır?

- A) Türkülerimizin dilini biliyor muyuz?
- B) Bu oyalar turistlerin ilgisini çekiyor.
- C) Dinlemenin önemini anlattı uzun uzun.
- D) Anadolu'nun en güzel türkülerini dinledik.

9. Aşağıdakilerin hangisinde olumsuzluk eki almış bir fiilimsi vardır?

- A) Herkesi bu kadar bekletmek doğru bir davranış mı?
- B) Saatlerdir bekleyen misafirler çok sıkıldılar.
- C) Telefon edip geç kalacağını söyleyebilirdi.
- D) Başkan gelmeyince toplantı iptal edildi.

10. I. İki gün önce yolunuzu bekleyenler, şimdi bize pas vermiyorlar.

II. Umduklarını bulamayınca hayal kırıklığına uğradılar.

III. Söylediğim sözler kulağına küpe olsun.

IV. Öğleden sonra gelecekleri bu odaya alınız.

Yukarıdaki numaralandırılmış cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat-fiil yoktur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

11. Seni görünce kimseye bir şey sormaya gerek duymadan koşup geldim.

Bu cümledeki fiilimsilerden hangisi isim-fiildir?

- A) görünce B) sormaya
- C) duymadan D) koşup

12. Adam, pılısını pırtısını toplayıp mahalleden ses-sizce ayrıldı.

Bu cümledeki fiilimsiye bağlı söz öbeği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pırtısını toplayıp
- B) Pılısını pırtısını toplayıp
- C) Adam, pılısını pırtısını toplayıp
- D) Adam

13. Anadolu halkını suçlamadan önce bu milletin dertleriyle ilgilenen bir nesil yetiştirmeye çalışalım.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Zarf - fiile bağlı söz grubu vardır.
- B) Sıfat - fiil vardır.
- C) İsmi yönelme hâl ekini almış isim - fiil vardır.
- D) İyelik eki almış isim - fiil vardır.

14. Fiilimsiler de isimler gibi ismin hâl ekini, iyelik ekini, tamlama ekini, ek fiili ve çoğul ekini alabilir.

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilimsilerden hangisi isimlerle fiilimsiler arasındaki bu benzerliği örnekler?

- A) Minareyi çalan kılıfını hazırlar.
- B) İşleyen demir işıldar.
- C) Ağaç, meyvesi olunca başını aşağı salar.
- D) Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.

15. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi fiilimsidir?

- A) Bazen bir şiir okumak ruhumuzu fazlasıyla ferahlatır.
- B) İnsan, ancak bir felakete karşılaşıncı kişiliği-ni belli eder.
- C) Roman, hayatı hiç yaşamamışçasına yeni-den kurgulamaktır.
- D) Antalya'ya başka bir hava katan en önemli şey palmye ağaçlarıdır.

16. Sıfat-fiil, sıfat görevinde kullanılabileceği gibi adlaşmış sıfat olarak da kullanılabilir.

Buna göre aşağıdaki atasözlerinden hangisinde sıfat-fiil farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Tekkeyi bekleyen çorbayı içer.
- B) Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.
- C) İsteddiğini söyleyen istemediğini iştir.
- D) Veren el, alan elden üstündür.

17. Aşağıdakilerden hangisinde zarf-fiil cümleyle zaman anlamı katmamıştır?

- A) Kafile ağır ağır ilerlerken beklenmedik bir şey oldu.
- B) Beyaz şapkalı genç, çılgık atarak koşuyordu.
- C) Bizi görünce yolunu değiştiriverdi.
- D) İçeri girer girmez kardeşinin nerede olduğunu sordu.

18. Marmara Denizi'nin güney kıyısında tarihi, kültü-rü ve canlı şehir yaşantısı ile öne çıkan Bursa'da kış, Türkiye'nin geri kalanı için "tatil" anlamına gelir. Bütün heybeti ile Bursa'dan yükselip tüm Marmara'ya hâkim olan Uludağ, kış tatilinin merkezdur. Şehir hayatının yoğun temposundan sıyrılmak isteyenlerin yolu şehirlerin arasından yükselen Uludağ'a düşer.

Bu metinde kaç fiilimsi kullanılmıştır?

- A) 6
- B) 7
- C) 8
- D) 9

19. (I) Sokağa çıkmak üzereyken birden kapı açıldı. Avluya babası girdi. (II) Sabahın erken saatinde babamın burada ne işi olabilirdi ki? (III) Beni karşısında görünce çok şaşırıldı. (IV) Dört yanı briket duvarla çevrili halamın gecekondusunun beton zeminli avlusunda yoksul bir köylü heykeli gibi donup kaldı.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi yoktur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

20. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi ile kurulan yan cümlecik nesne görevindedir?

- A) Kadınlar hep birlikte mantar toplamaya başladılar.
- B) Güneş alçalırken sandallar yola koyulmuştu.
- C) Anneler okuldan çıkacak çocukları bekliyorlar.
- D) Verimli çalışma iyi bir programla gerçekleşir.

2. ÜNİTE

Gerçek, Mecaz, Terim Anımlı Kelimeler

Türkçe

GERÇEK, MECAZ, TERİM ANLAMLı KELİMELEr

Gerçek Anlam

Bir kelimenin akla ilk gelen veya başlangıçta yansıttığı anlamına **gerçek anlam** denir. Bir kelimenin gerçek anlamı sözlükte ilk sırada yer alır.

- Çocuk koşarken yere **düştü**.

Mecaz Anlam

Sözü etkili kılmak amacıyla kelimenin gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak cümlede yeni anlamlar kazanmasına **mecaz anlam** denir.

- Bu **soğuk** karşılamadan sonra yerime oturdum.
- Orhan takımının **koyu** bir taraftarıdır.

Uyarı

Kelimeler, mecaz anlamı cümle içinde kazanır. Kelimeler tek başlarına mecaz anlamlı olmaz. Mecaz anlam kazanan kelime, genellikle soyut bir nitelik kazanır.

Terim Anlam

Bilim, sanat, spor ya da meslek dalı ile ilgili çeşitli ve özel kavramları karşılayan kelimelere **terim** denir.

Şiirlerinin hemen hemen hepsini **hece ölçüsüyle** yazmıştır.

- Bu oyun iki **perdeden** oluşuyor.

Alıştırılmalar

Aşağıdaki cümlelerde bulunan altı çizili kelimelerin anlam özelliklerini (gerçek, mecaz, terim) altına yazınız.

1. İçimizdeki şiir **ırmağının** suyu hep akmalı.
2. **Kolunda** çıkan yarayı doktora gösterdi.
3. Evimin okuluma **yakın** olması işimi çok kolaylaştırıyor.

4. Ahmet Haşim, **aruzu** Türkçeye ustalikle uygulamıştır.
5. **Penaltı** atışını kaçıran ünlü futbolcu olduğu yere çöktü.
6. Bu şarkı ruhumda hep bir **kıpırtı** oluşturur.
7. Ona doğruyu anlatana kadar **göbeğim** çatladı.
8. Günler burada çok hızlı **akıyor**.
9. Bir yazarın her **konuya** hâkim olması mümkün değildir.

2019 LGS

- I. Tedirgin etmek, sataşmak
 - II. İnsan için içine işlemek, duygulandırmak, etkilemek
 - III. İlişkin olmak, ilgili olmak, değinmek
- “Dokunmak” **sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde numaralanmış anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?**
- A) Masamın üzerindeki evraklara kimse dokunmasın.
 - B) Bugün ona dokunmayın, keyfi yerinde değil.
 - C) Bu konuya dokunduklarını pek görmedim eleştirmenlerin.
 - D) Hiçbir şiirin bana bu kadar dokunduğunu hatırlamıyorum.

Çözüm

Doğru cevap A'dır. Çünkü masanın üzerindeki evraklara el sürülmemesi ifade edilmektedir. Verilen numaralanmış seçeneklerde bu anlam yoktur.

A

İşleyen Zeka Yayınları

Kelimenin Anlamı ve Yorumu

2. ÜNİTE

1. Kimıldadı kalktı tren

Yılan gibi aktı tren

Ah bu tren bu tren

Yaktı beni bu tren

Bu dizelerdeki altı çizili kelimelerden hangisi mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) Kimıldadı B) Tren
C) Yılan D) Yaktı

2. “Koyu” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde “fanatik” anlamında kullanılmıştır?

- A) Koyu renkler sana yakışmıyor.
B) Sevil, koyu bir Fenerbahçe taraftarıdır.
C) Kekin üstüne koyu bir muhallebi dökmüş.
D) Bu koyu karanlıkta etrafımı göremem.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “çıkarmak” kelimesi “sonuna getirmek” anlamında kullanılmıştır?

- A) Cebinden kalınca bir defter çıkardı.
B) Bu kadar parayla ay sonunu ancak çıkarırız.
C) Şu çocuğun kim olduğunu çıkaramadım.
D) Şu kutuların hepsini üst kata çıkarın.

4. Assos, tarihî yapılardan kurulu antik bir kent ve

I

II

insanı ister istemez tarihî bir atmosferin içine

III

IV

sokuyor.

Bu cümlede numaralanmış kelimelerden hangisi temel anlamının dışında kullanılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

5. “Ses” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Gençliğin sesini bu dergide kolayca duyabilirsin.
B) Kısık bir sesle ders çalışmamız için sürekli uyarılıyorduk.
C) Sesi kısılmıştı, onu dibindeyken bile duymak imkânsızdı.
D) Müzik öğretmeni, herkesten do sesini çıkarmasını istiyordu.

6. “Bulmak” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde “istenilen şeye ulaşmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Başkan, yeni bir konu bularak tartışmayı devam ettirdi.
B) Çocukluğuma dair tüm güzel şeyleri okuduğum bu kitapta buldum.
C) Muhabbet ede ede giderken yolun yarısını bulduk.
D) Sen bu hırkayı giyebilirsin, ben üzerime bir şeyler bulurum.

7. – Hizmetine almak veya kiralamak
– Avlamak
– Benimsemek, beğenmek

“Tutmak” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde yukarıda verilen anlamların herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Yeni genel müdürü tüm personel tutmuştu.
B) Çocuğu yakasından tutup sarsmaya başladı.
C) İki saattir bir tane bile balık tutamadık.
D) Bodrum koylarını gezmek için yat tuttuk.

8. (I) Anlatma iştahı, dil rahatlığı ve mizahi yaklaşım var öykülerinizde. (II) Sözlü edebiyattan başlayan öykü geleneğimizin sağlam bir damarına yaklaşılmışsınız. (III) Ancak yine aynı damarın sokak dilinden gücünü alan şenlikli, rengârenk bir anlatım dili de var. (IV) Öykünüzde bu dil yer yer seziliyor.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde mecaz anlamı bir kelime yoktur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

9. – Yapmak, etmek
– Yüzü bir yöne doğru olmak, bakmak
– Sahne olmak, geçirmek

“Görmek” kelimesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde yukarıdaki anlamlarından biriyle kullanılmamıştır?

- A) Yeni evimiz sabahtan akşama kadar güneş görüyor.
B) Bu ova tarihte nice savaşlar görmüştür.
C) Adam, sürekli ne iş gördüğümüzü soruyor.
D) Yaptığını gördün mü, bir çuval inciri berbat ettin.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamı bir kelime kullanılmamıştır?

- A) Türk parası tarihte birkaç kez devalüasyona uğramıştır.
B) Ülkemizde falez tipi kıyılar oldukça yaygındır.
C) Doktor, çocuğu derin derin nefes alması için uyarıyordu.
D) Terza-rima, özellikle Tevfik Fikret tarafından kullanılan bir nazım şekli olmuştur.

11. – Gelinle damat merdivenlerden inip salona girdi.
– Bende şöyle Kadıköy’e doğru inmek istiyorum bugün
– Altın fiyatları çok indi bugünlerde.
– Zeytinlik buradan vadiye kadar iniyor.

Bu cümlelerde “inmek” kelimesi kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

12. I. Tüm dişlerime porselen kaplama yapmayı düşünüyorum.
II. Dişine göre bir rakip bulamadın mı koca mahallede.
III. Onda bir sürü diş taşı varmış.

Numaralanmış cümlelerdeki “diş” kelimesinin kullanıldığı anlamlar aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Gerçek Anlam	Terim Anlam	Mecaz Anlam
A)	II	III	I
B)	I	II	III
C)	II	I	III
D)	I	III	II

KELİMELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

Eş Anımlı (Anlamdaş) Kelimeler

Yazılışları farklı ama anlamları birbiriyle özdeş olan kelimelere eş anlamlı (anlamdaş) kelimeler denir.

- Kusurumu **bağışla**, bir daha böyle yapmam.
- Kusurumu **affet**, bir daha böyle yapmam.
- O, **tamahkâr** biridir.
- O, **açgözlü** biridir.
- Bu **nehirde** yüzmek tehlikeli.
- Bu **irmakta** yüzmek tehlikeli.

Yukarıdaki cümlelerde renkli yazılan kelimeler değiştiği hâlde cümlelerin anlamları değişmemiştir. Çünkü bu cümlelerde geçen “**bağışla-afet, tamahkâr-açgözlü, nehir-irmak**” kelimeleri anlamdaş kelimelerdir.

Uyarı

Bir kelimenin başka bir kelimeyle anlamdaşlık oluşturması, o kelimenin cümlede kazandığı anlama bağlıdır. Çünkü kimi zaman anlamdaş gibi görünen kelimeler, cümle içinde birbirinin yerine kullanılmayabilir.

“Kahvaltıda **beyaz** peynir yedim.” cümlesinde **beyaz** kelimesinin yerine anlamdaşı olan **ak** kelimesi kullanılamaz. “Garip – tuhaf – acayip” kelimelerinin birbirleriyle anlamdaş olduğunu görmüştük. Ancak “Hastalara, **garip**lere yardım edelim.” cümlesinde **garip** kelimesinin yerine **tuhaf** ya da **acayip** kelimesi kullanılamaz.

Not

Anlamdaş kelimelerin bir arada kullanılması anlam bozukluğuna yol açar.

- Gelecek ay **vazifesine, görevine** başlayacak.
- **Anılarını, hatıralarını** tek kitapta toplamış.

Bu cümleler, anlatım bakımından bozuktur. Çünkü bu cümlelerde anlamdaş kelimeler bir arada kullanılmıştır.

Örnek Soru

Kumandan	I.	Komutan
	II.	Asker
	III.	Bayraktar
	IV.	Çavuş

“Kumandan” kelimesi numaralandırılmış kelimelerden hangisiyle eşleştirilirse anlamdaşıyla eşleşmiş olur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

Çözüm

“Kumandan” kelimesinin anlamdaşı “komutan”dır.

A

Örnek Soru

I. Sütun	II. Sütun
öfke	doğa
intikam	heyecan
tabiat	hayat
yaşam	öç

I. sütundaki kelimelerden hangisinin anlamdaşı II. sütunda yoktur?

- A) Öfke B) İntikam
C) Tabiat D) Yaşam

Çözüm

İntikam - öç, tabiat - doğa, yaşam - hayat kelimeleri birbiriyle anlamdaştır. Fakat öfke - heyecan kelimeleri arasında anlamdaşlık ilişkisi yoktur.

A